

Навчальний посібник

для самостійної роботи та практичних занять з навчальної дисципліни
**«Виключення кримінальної відповідальності
за законодавством України»**

Література до всіх тем:

Кримінальне право України. Загальна частина: підручник /за ред. В.В. Сташиса, В.Я.Тація; кол. авт. Ю.В.Баулін, В.І.Борисов, Л.М.Кривоченко, В.А.Ломако [та ін.]. - 4-е вид., перероб. і доп. - Х.: Право, 2010. - 456 с. / Праці вчених Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Вип. 8 [Електронний ресурс]. - Х.: Право, 2010.

Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар / О.М.Алієва, О.В.Білаш, А.П.Бабій та ін.; відповід. ред. Є.Л.Стрельцов. – Вид. восьме, переробл. та доповн. – Х.: Одиссей, 2012. – 904 с.

Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. /за заг. ред. В.Я. Тація, В.П.Пшонки, В.І.Борисова, В.І.Тютюгіна. – Т. 1: Загальна частина /Ю.В.Баулін, В.І.Борисов, В.І.Тютюгін та ін. – 5-те вид., допов. – Х.: Право, 2013. – 1040 с.

Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: У 2 т. /За заг. ред. П.П.Андрушка, В.Г.Гончаренка, Є.В.Фесенка. – 3-тє вид., переробл. та доп. – К.: Алерта; КНТ; Центр учбової літератури. – 2009. – Т.1. – 964 с.

Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України /за ред. М.І.Мельника, М.І.Хавронюка. – 10-те вид., переробл. та доповн. – К.: ВД «Докор», 2018. – 1368 с.

Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С.Азаров, В.К.Грищук, А.В.Савченко та ін.; за заг. ред. О. М.Джужі, А.В.Савченка, В.В.Чернія. – К.: Юрінком Інтер. – 2016. – 1064 с.

Унікальний посібник з кримінального права України/В.М.Киричко. – Х.: Право – 2015. – 1088 с.

Тема № 1. Обставини, що виключають протиправність діяння, передбачені КК України.

Колоквіум (2 год.)

План

1. Поняття обставин, що виключають протиправність діяння.
2. Види обставин, що виключають протиправність діяння, передбачені КК України.
3. Підстави (умови правомірності) вчинення правомірних поступків, що виключають протиправність діяння.
4. Ознаки (умови правомірності) правомірних поступків, що виключають протиправність діяння.

5. Межі заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам при обставинах, що виключають протиправність діяння.

6. Кваліфікація перевищення меж заподіяння шкоди правоохоронюваним інтересам при обставинах, що виключають протиправність діяння.

Література:

Баулін Ю.В. Фундаментальні проблеми кримінальної відповідальності/ Фундаментальні проблеми кримінальної відповідальності: матеріали наук. полілогу, м. Харків, 7 верес. 2018 р./упоряд.: Ю.В. Баулін, Ю.А. Пономаренко. – Х.: Право, 2018. с. 11-25.

Баулін Ю.В. Обставини, що виключають злочинність діяння : [підрозд. 1.4.8] / Ю.В. Баулін // Правова доктрина України: У 5 т. / Нац. акад. прав. наук України; редкол. В.Я. Тацій [та ін.]. - Х.: Право, 2013. - Т. 5: Кримінально-правові науки в Україні: стан, проблеми та шляхи розвитку. – С. 239-255

Баулін Ю.В. Обстоятельства, исключающие преступность деяния: [моногр.] / Ю.В. Баулін // Баулін Ю. В. Вибрані праці / Ю.В. Баулін. - Х.: Право, 2013. – С. 103-321. - По изд.: Обстоятельства, исключающие преступность деяния. - Харьков: Основа, 1991. - 360 с.

Навроцький В.О. Система обставин, що виключають злочинність діяння, передбачених загальною частиною КК України / В. О. Навроцький // Збірник наукових праць. Серія "Юридичні науки" / Львівський державний інститут новітніх технологій та управління ім. В. Чорновола. - Львів : ЛДІНТУ ім. В. Чорновола, 2010. - Вип. 4. – С. 205-213. - Бібліогр.: с. 213

Стрельцов Є.Л. Обставини, що виключають злочинність діяння при захисті від суспільно небезпечного посягання: напрямки удосконалення кримінально-правового регулювання : монографія / Є.Л. Стрельцов. - Одеса: Фенікс, 2014. - 388 с

Хряпінський П.В. Обставини, що виключають злочинність діяння, як засоби виключення кримінальної відповідальності / П. В. Хряпінський // Фундаментальні проблеми кримінальної відповідальності: матеріали наук. полілогу, м. Харків, 7 верес. 2018 р. / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого". - Харків: Право, 2018. – С. 116-120. - Бібліогр.: с. 120.

Дорогин Д.А. Обстоятельства, исключающие уголовную ответственность: Монография. – М.: Юрлитинформ, 2013. – 624 с.

Михайлов В.И. Правомерный вред в уголовном законодательстве и правовой доктрине: Монография. – СПб.: РИО Санкт-Петербургского ун-та имени В.Б. Бубкова филиала РТА, 2011. - 200 с.

Пархоменко С.В. Деяния, преступность которых исключается в силу социальной полезности и необходимости. - СПб.: Издательство Р.Асланова «Юридический центр Пресс», 2004. – 267 с.

Сибаль О. Окремі питання розмежування обставин, що виключають злочинність діяння, із суміжними кримінально-правовими поняттями / О. Сибаль // Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні :

Матеріали XVIII регіон. наук.-практ. конф. (26-27 січ. 2012 р.) / Львівський національний університет ім. І. Франка. - Львів : Львів. нац. ун-т ім. І.Франка, 2012. – С. 332-335

Турецкий Н.Н. Обстоятельства, исключают преступность деяния по уголовному законодательству Казахстана: Монография. 2-е издание, доп. и перероб. Алматы: ТОО «Издательство Норма-К», 2005. – 328 с.

Тема № 2. Кваліфікація діяння, вчиненого у стані необхідної оборони, при виконанні наказу або розпорядження та виконанні спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації

Практичне заняття (2 год.)

Завдання

1. Під час вечері у своєму будинку Свідов почув шум з вулиці. Коли він вийшов з будинку, то побачив, що біля його господарства хлопці витягують трактор, який з'їхав у рів, та гучно кричать. Сказав їм, щоб вони не шуміли. Почувши це, останні почали лаятися на його адресу. Такі образи Свідову не сподобались. З метою провчити молодиків він кинувся на них із кулаками. У цей час Карпук, який був у групі хлопців, побіг до воза, витягнув металеву трубу, підбіг до Свідова і наніс один удар в голову, чим спричинив останньому тяжке тілесне ушкодження, небезпечне для життя на момент його заподіяння.

Вирішіть питання про кваліфікацію дій Карпуха.

2. Між Дудиком та Петровою під час спільного вживання спиртних напоїв виникла сварка, в ході якої Дудик образив знайому та пішов до себе додому. Петрова вирішила поскаржитися на поведінку Дудика своєму сусіду Іванову. Вони вирішили разом піти до Дудика і з'ясувати з ним стосунки. У квартирі Дудика Іванов і Петрова, повалили його на підлогу і почали наносити йому удари ногами. У процесі боротьби Дудик вирвався і, схопивши кухонний ніж, почав розмахувати ним та кричати, щоб вони йшли геть з його квартири. Розмахуючи ножом у неосвітленому коридорі, Дудик спричинив проникаюче ножове поранення грудної клітки Петровій, від якого вона в цей же день померла у лікарні.

Вирішіть питання про кваліфікацію дій Дудика.

3. Данілов із двома знайомими дівчатами обідав у кафе. До них за стіл підішли раніше їм незнайомі Мітін та Пишкін, які вирішили познайомитися з дівчатами. Данілов та його подруги були обурені поведінкою незнайомців, через що виник конфлікт. Мітін та Пишкін дістали розкладні ножі та погрожуючи Данілову розправою запропонували йому піти геть. У відповідь на це Данілов продемонстрував наявну у нього травматичну зброю та попередив що застосує її, якщо хлопці не залишать їх компанію у спокою. У цей момент Пишкін, тримаючи ніж, вирішив схопити Данілова і забрати

зброю. У відповідь Данілов зробив три постріли у Пишкіна, заподіявши йому середньої тяжкості тілесне ушкодження. У Мітіна, який кинувся на Данілова з розкладним ножом, останній зробив п'ять пострілів, чим спричинив Мітіну тяжке тілесне ушкодження.

Вирішіть питання про кваліфікацію дій Данілова.

4. Під час збройного конфлікту із сусідньою державою військовим підрозділом Збройних Сил України під командуванням майора Петренко затримано військовослужбовця диверсійно-розвідувальної групи супротивника. З метою одержати інформацію про чисельну кількість його військової частини, її дислокацію та маршрути пересування Петренко віддав усний наказ підлеглому йому сержанту Колеснику застосувати тортури до військовополоненого. Колесник виконувати цей наказ відмовився.

Вирішіть питання про притягнення Колесника та Петренка до кримінальної відповідальності.

5. Оперативними методами роботи було встановлено, що троє мешканців Харківської області, розпочали підготовку вчинення низки корисливих злочинів. Зловмисники планували заволодіти майном заможних громадян Харкова, застосовуючи при цьому насильство, небезпечне для життя і здоров'я. З метою ефективного розслідування прокуратурою Харківської області було прийнято рішення про проведення негласних слідчих дій, виконання яких доручено спецпідрозділу поліції. Зокрема, в організовану групу впроваджено поліцейського Сушко, який взяв участь поряд з іншими співучасниками у незаконному придбанні вогнепальної та холодної зброї для здійснення нападів. Перед вчиненням першого із запланованих розбоїв група була затримана.

Вирішіть питання про відповідальність Сушко.

Література:

Анчукова М.В. Виправданий ризик як обставина, що виключає злочинність діяння: Монографія. – Х.: Видавець ФОП Вапнярчук Н.М., 2006.- 168 с.

Баулін Ю.В. Право граждан на задержание преступника: [моногр.] / Ю.В.Баулін // Баулін Ю. В. Вибрані праці / Ю.В.Баулін. - Х.: Право, 2013. - С. 11-102. - По изд.: Право граждан на задержание преступника. - Харьков: Вища школа, 1986. - 134 с.

Баулін Ю.В. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності / Ю.В.Баулін // Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; редкол. В.Я.Тацій [та ін.]. - Харків: Право, 2017. - Т. 17: Кримінальне право. – С. 67-69.

Баулін Ю.В. Діяння, пов'язане з ризиком / Ю.В.Баулін // Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-

т держави і права ім. В. М. Корецького, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; редкол. В.Я.Таций [та ін.]. - Харків : Право, 2017. - Т. 17: Кримінальне право. - С. 161-163.

Диденко В.П. Правомерность причинения вреда преступнику при задержании: учебное пособие. – К.: НИиРИО Киевской высшей школы МВД СССР, 1984. – 72 с.

Дячук С.І. Виконання наказу чи розпорядження у кримінальному праві (основні поняття, проблеми кваліфікації, удосконалення законодавства).- К.: Атіка, 2001.- 176 с.

Кваша О.О., Андрусак Г.М. Необхідна оборона (захист від посягання на статеву свободу та статеву недоторканність особи). – Монографія. – К.: 2016. – 264 с.

Козак В.Н. Вопросы теории и практики крайней необходимости: Саратов. – Издательство Саратовского университета, 1981

Лащук Н.Р. Кримінально-правова оцінка використання захисних засобів, що вражають автономно. – Львів: Видавництво «Бона», 2018. – 254 с.

Тишкевич И.С. Условия и пределы необходимой обороны – М, Юридическая литература, 1969. – 120 с.

Ткаченко В.И. Необходимая оборона по уголовному праву. – М.: Юрид.лит., 1979. – 120 с.

Шавгулидзе Т.Г. Необходимая оборона. – Тбилиси: Издательство «Мецниереба», 1966

Шевченко А.Є. Обставини, що виключають юридичну відповідальність: Монографія / А.Є.Шевченко, В.В.Соловійова, О.Л.Стрельник; за заг. ред. А.Є.Шевченка. - Донецьк: Вид-во Юго-Восток, 2011. - 178 с.

Ст.41 КК України

1. Баулін Ю. В. Виконання наказу або розпорядження / Ю. В. Баулін // Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. – Т. 17: Кримінальне право. – Харків, 2017. – С. 64–67.
2. Навроцький Д. М. Поняття наказу (розпорядження) та його види в кримінальному праві України / Д. М. Навроцький // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. - 2014. - Вип. 9-2(2). - С. 77-80. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_9-2\(2\)__25](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2014_9-2(2)__25).
3. Навроцький Д. Наказ у військовій сфері як обставина, що виключає злочинність діяння / Д. Навроцький // Вісник Національної академії прокуратури України. - 2015. - № 2. - С. 111-115 . - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnaru_2015_2_18.
4. Навроцький Д. М. Характеристика виконання наказу або розпорядження як обставини, що виключає злочинність діяння / Д. М. Навроцький // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право. - 2016. - Вип. 40(2). - С. 90-93. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_40\(2\)_23](http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2016_40(2)_23).

5. Навроцький Д.В. Виконання наказу або розпорядження у діяльності правоохоронних органів // Юридичний науковий електронний журнал. – 2016.- №4. – С. 173-176. Режим доступу: http://lsej.org.ua/4_2016/48.pdf

Ст.43 КК України

1. Абакумова Ю.В. Кримінальна відповідальність особи за вчинення злочину при виконанні спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Юлія Вікторівна Абакумова; Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. - Х., 2007. - 23 с.
2. Бачинський О. В. Стан наукової розробки виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації // ВІСНИК НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. Випуск 1 (37) 2018.- С.66-69.
3. Григоренко О. І. Правовий захист осіб, які виконують спеціальні завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованих груп чи злочинних організацій / О. І. Григоренко // Південноукраїнський правничий часопис. - 2014. - № 3. - С. 181-183. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pupch_2014_3_58.
4. Мантуляк Ю.В. Виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації як обставина, що виключає злочинність діяння: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.08 / Ю.В. Мантуляк ; Акад. адвокатури України. - К., 2006. - 17 с.
5. Мельник А. О. До питання про виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації в контексті кримінально-правового інституту обставин, що виключають злочинність діяння / А. О. Мельник, С. А. Кузьмін // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). - 2011. - Вип. 24. - С. 205-211. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/boz_2011_24_25.
6. Огаренко Ю. В. Стаття 43 КК України та її соціальна обумовленість / Ю. В. Огаренко // Право і Безпека. - 2004. - Т. 3, № 4. - С. 86-89. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2004_3_4_24.
7. Огаренко Ю. В. Проблеми кримінальної відповідальності осіб, які виконують спеціальне завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації: порівняльний аспект / Ю. В. Огаренко // Право і Безпека. - 2005. - Т. 4, № 2. - С. 92-94. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2005_4_2_28.
8. Огаренко Ю. В. Поняття спеціального завдання з попередження або розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації як обставини, що виключає злочинність діяння / Ю. В. Огаренко // Право і Безпека. - 2005. - Т. 4, № 4. - С. 98-101. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2005_4_4_29.

Тема № 3. Обставини, що виключають протиправність діяння, які не передбачені КК України
Колоквіум (2 год.)

План

1. Дискусійні питання щодо визначення кола обставин, що виключають протиправність діяння.
2. Співвідношення КК України та інших нормативно-правових актів у визначенні обставин, що виключають протиправність діяння.
3. Згода «потерпілого» на заподіяння шкоди його правоохоронюваним інтересам як обставина, що виключає протиправність діяння.
4. Виконання професійних обов'язків як обставина, що виключає протиправність заподіяння шкоди правоохоронювальним інтересам.
5. Застосування сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї відповідно до закону як обставина, що виключає протиправність заподіяння шкоди правоохоронювальним інтересам.

Нормативно-правові акти та міжнародно-правові акти:

Конвенція ООН про боротьбу з незаконним обігом наркотичних засобів від 20.12.1988 (стаття 11)

Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 р. № 2801 (зі змінами та доповненнями)

Кримінально-процесуальний кодекс України (глава 21. Негласні слідчі (розшукові дії)

Митний кодекс України (ст.456)

Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 р. (із змінами та доповненнями. – Відомості Верховної Ради України, 1992, № 22, ст.303

Закон України «Про контррозвідувальну діяльність» від 26.12.2002 р. № 374

Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю»

Закон України «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживання ними»

Закон України «Про національну поліцію» від 02.07.2015 р. № 580

Закон України «Про оборону України» від 06.12.1991 р. № 1932

Закон України «Про правовий режим воєнного стану» від 12.05.2015 р. № 389

Закон України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 р. № 2229

Закон України «Про боротьбу з тероризмом» від 20.03.2003 р. № 638

Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23.12.1993 р. № 3781

Закон України «Про фізичну культуру і спорт» від 24 грудня 1993 року № 3008 (зі змінами та доповненнями)/Офіційний сайт Верховної Ради України. -

<http://zakon2.rada.gov.ua>

Статут внутрішньої служби збройних сил України, затверджений Законом України від 24.03.1999 р. № 548

Статут гарнізонної та вартової служб Збройних Сил України, затверджений Законом України від 24.03.1999 р. № 550

Порядок застосування (використання) зброї і бойової техніки з'єднаннями, військовими частинами і підрозділами Збройних Сил України під час виконання ними завдань з боротьби з піратством, затверджений Постановою КМУ від 11.07.2013 р. № 487

Порядок застосування зброї і бойової техніки з'єднаннями, військовими частинами і підрозділами Збройних Сил України під час виконання ними завдань у районі проведення антитерористичної операції у мирний час, затверджений Постановою КМУ від 14.02.2018 р. № 68 (Офіційний вісник України, 2018 р., № 18, ст.602)

Порядок застосування зброї і бойової техніки з'єднаннями, військовими частинами і підрозділами Збройних Сил України під час виконання ними завдань щодо відсічі збройної агресії проти України, затверджений Постановою КМУ від 10.10.2018 р. № 828

Правила застосування спеціальних засобів при охороні громадського порядку, затверджені Постановою Ради Міністрів УРСР від 27.02.1991 р. № 49

Інструкція про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні, затверджена наказом від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5 Генеральної прокуратури України, Міністерством внутрішніх справ України, Службою безпеки України, Адміністрацією Державної прикордонної служби України, Міністерством фінансів України, Міністерством юстиції України

Про затвердження Вимог до змісту положення (регламенту) про офіційні фізкультурно-оздоровчі заходи або спортивні змагання: наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді і спорту від 6 серпня 2010 р. №2659/Офіційний сайт Верховної Ради України. - <http://zakon2.rada.gov.ua>

Про затвердження Порядку визнання видів спорту, включенні їх до Реєстру визнаних видів спорту в Україні, порядку його ведення: наказ Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 25 листопада 2011 року № 1371 зі змінами/ Офіційний сайт Верховної Ради України. - <http://zakon4.rada.gov.ua>

Про затвердження правил спортивних змагань з фрифайту: наказ Міністерства молоді та спорту України від 23 липня 2013 року № 34/ Офіційний сайт Верховної Ради України. - <http://zakon3.rada.gov.ua>

Правила бокса Федерации бокса Украины. Сайт Международной ассоциации бокса и кикбоксинга «Новое созвездие». <http://www.newstars.com.-ua/>23130.

Правила гри ФІФА (Міжнародної Федерації Футболу) /Офіційний сайт Федерації Футболу України. - <http://www.ffu.org.ua>

Правила регбі /сайт Міжнародного союзу регбі. <http://rugby.biz.ua>

Правила соревнований по кикбоксингу/ Сайт Крымской федерации контактных видов спорта. - <http://cfma.crimea.ua>

Правила соревнований по кумитэ WKF (Всемирной федерации карате/ Официальный сайт Федерации карате WKF Ханты-Мансийского Автономного Округа – Югры. <http://karate-hmao.ru>
Правила тхеквондо (WTF) / Сайт Крымской федерации контактных видов спорта. - <http://cfma.crimea.ua>

Література:

Альошина О.І. Провокація як обставина, що виключає злочинність діяння / О.І.Альошина //Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ України, 2009. – №4(46). – С. 137-144.

Баулин Ю.В. Причинение вреда с согласия "потерпевшего" как обстоятельство, исключающее преступность деяния: [моногр.] / Ю.В.Баулин // Баулін Ю. В. Вибрані праці / Ю.В.Баулін. - Х.: Право, 2013. – С. 478-529. - По изд.: Причинение вреда с согласия "потерпевшего" как обстоятельство, исключающее преступность деяния. - Харьков: Кроссруд, 2007. - 96 с.

Бурдін В. М. Кримінально-правова характеристика заподіяння шкоди життю та здоров'ю особи під час зайняття спортом: монографія / В.М.Бурдін, О.Б.Сибаль. – Київ : Центр учб. літ., 2015. – 200 с

Кучерина С.Є. Організаційно-правові засади застосування і використання співробітниками Служби безпеки України вогнепальної зброї, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу: монографія / С.Є.Кучерина, С.О.Гриненко, Д.О.Олейніков. – Харків: Право, 2016. – 136 с.

Осадчий В.І. Проблеми кримінально-правового захисту правоохоронної діяльності: Монографія. – К.: НВТ «Правник» - НАВСУ, 1999. – 239 с.

Хавронюк М.І. Згода (прохання) потерпілого як обставина, що виключає злочинні діяння / Микола Хавронюк, Марина Зенова //Підприємництво, госп-во і право : наук.-практ. госп.-прав. журн. - 2013. - № 2. – С. 17-21. - Бібліогр. : с. 21

Антипов В.В. Спричинення шкоди здоров'ю під час спортивного єдиноборства: кримінально-правовий аспект / В. В. Антипов // Кримінально-правове забезпечення сталого розвитку України в умовах глобалізації: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 12-13 жовт. 2017 р. / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, НДІ вивч. проблем злочинності ім. акад. В. В. Сташиса НАПрН України, Нац. акад. прокуратури України. - Харків : Право, 2017. – С. 366-368

Борисов С.В., Дмитренко А.П., Русскевич Е.А., Дайшуттов М.М. Необходимая оборона, крайняя необходимость, задержание преступника (правовая оценка действия сотрудников полиции)/ отв.ред.д.ю.н.,проф.Н.Г.Кадников. – М.: ИД «Юриспруденция», 2012. - 192 с.

Гриненко С.О. Правове регулювання застосування та використання вогнепальної зброї, спеціальних засобів і заходів фізичного впливу співробітниками Служби безпеки України / Гриненко С. //Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України

: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 30 верес. 2016 р. – Київ, 2016. – С. 74–76.

Демчук О. Правовий режим поводження зі зброєю працівників прокуратури / О.Демчук // Вісник прокуратури. - 2015. - № 6. - С. 33-42. - Бібліогр.: с. 41-42

Каплунов А.И., Милуков С.Ф. Применение и использование боевого ручного стрелкового, служебного и гражданского огнестрельного оружия. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2003. – 363 с.

Котляр О.В. Особливості використання зброї та спеціальних засобів органами внутрішніх справ у сфері службово-бойової діяльності / О.В.Котляр // Кримський юридичний вісник. – Сімферополь, 2011. – Вип. 1 (11), ч. 1. – С. 127–134.

Купрієнко С. Правові питання легального позбавлення людини права на життя / Купрієнко С. // Актуальні проблеми правотворення в сучасній Україні: зб. матеріалів III Всеукр. наук.-практ. конф. 26 квіт. 2012 р. / Нац. акад. наук України, Київ. ун-т права. - К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2012. - С. 224-227. - Бібліогр.: с. 227.

Михайлов В.И. Контролируемая поставка как оперативно-розыскная операция: учебно-практическое пособие. / под.ред. А.Ю.Шумилова.- М.: издатель Шумилова И.И., 1998. – 96 с.

Павленко Н. Г. Проблемні питання застосування поліцією вогнепальної зброї / Н.Г.Павленко // Діяльність підрозділів карного розшуку щодо протидії злочинному обігу вогнепальної зброї в Україні у сучасних умовах : матеріали постійно діючого методолог. семінару (м. Миколаїв, 3–4 черв. 2016 р.). – Суми, 2016. – С. 126–129.

Панов М.И. Согласие потерпевшего как обстоятельство, исключающее преступность деяния / М.Панов // Законность. - 2010. - № 4. – С. 37-40

Рабінович М. П. До питання про кримінальну відповідальність заподіювача шкоди потерпілому за його згодою / М.П.Рабінович // Публічне право. - 2017. - № 2. – С. 279-282. - Бібліогр.: с. 281-282.

Рабінович М.П. Заподіяння шкоди потерпілому за його згодою: можливі кримінально-правові наслідки (перспективи дослідження) / М.Рабінович // Право України. – 2015. – № 12. – С. 131–134.

Сотула О. С. Вбивство за згодою потерпілого: правова компаративістика / О.С.Сотула // Актуальні питання теорії та практики застосування сучасного вітчизняного та міжнародного права: міжнар. наук.-практ. конф. : 12–13 черв. 2015 р. – Київ, 2015. – С. 95–97.

Красиков А.Н. Сущность и значение согласия потерпевшего в советском уголовном праве: Монография. - Саратов: Издательство Саратовского университета, 1976. - 120 с.

Скворцов А.А. Причинение вреда жизни и здоровью при занятии спортом: проблемы уголовно-правовой квалификации: Монография. – М.: Волтерс Клувер, 2006. – 120 с.

Сторожук І. Застосування міліцією спеціальних засобів / І.Сторожук // Актуальні проблеми управління та службово-оперативної діяльності органів

внутрішніх справ у сучасний період розвитку державності України: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 26 жовт. 2007 р. – Київ, 2008. – С. 109–111

Ташлицька Н. М. Кримінально-правова оцінка згоди потерпілого на заподіяння шкоди здоров'ю під час проведення спортивних змагань / Н.М.Ташлицька //Сучасні проблеми правової системи України: зб. матеріалів VI Міжнар. наук.-практ. конф., 27 листоп. 2014 р. – Київ, 2014. – Вип. 6. – С. 48–50.

Чернышова Ю.А. Причинение смерти лицу по его просьбе: уголовно-правовое, уголовно-политическое, криминологическое и социально-правовое исследование: Монография. – М.: Юрлитинформ, 2011. – 176 с.

Шумак С. І. Прогалини в законодавстві України щодо правового регулювання застосування правоохоронними органами спецзасобів / С.І.Шумак, С.Г.Осьмак //Наука і правоохорона. – 2013. – № 1. – С. 88–93

Тема № 4. Кримінально-правова оцінка застосування уповноваженими особами сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї.

Практичне заняття (2 год.)

Завдання

6. Працівник ВДАІ, будучи в наряді дорожньо-патрульної служби, побачив, що під знаком у забороненому місці стоїть автомобіль, зробив фото автомобіля і став чекати водія. Потім він побачив водія, який сів в автомобіль і поїхав. Працівник ВДАІ зупинив автомобіль на виїзді зі стоянки магазину, не представився та відразу почав вимагати від водія вийти з автомобіля та передати йому документ, що посвідчує його особу.

Водій через бокове скло автомобіля пред'явив працівнику ВДАІ свій паспорт та відмовився передавати його в руки. Після цього працівник ВДАІ повідомив про водія про його затримання та повторно висловив вимогу про передачу йому паспорту для перевірки його справжності. Отримавши від водія повторну відмову в передачі документів, працівник ВДАІ підійшов до автомобіля з боку переднього пасажирського сидіння та рукояткою табельного пістолету «Макарова» вибив бокове скло правої двері вказаного автомобіля. Внаслідок цих дій водій зазнав легких тілесних ушкоджень у вигляді подряпин на лівому колінному суглобі та правому передпліччі та матеріальної шкоди на загальну суму 313,62 грн.

*Чи правомірні дії працівника ВДАІ кримінальній відповідальності?
Дайте аргументований висновок по справі.*

7. Івченко, який керував мотоциклом, побачив у дзеркалі заднього виду, що його наздоганяє автомобіль поліції. Цей автомобіль продовжував його переслідувати протягом 10 хвилин, при цьому будь-яких вимог щодо здійснення зупинки від працівників поліції водієві мотоциклу не надходило,

спеціальні звукові та світлові сигнали на автомобілі були вимкнені. Після того, як Івченко зупинився, автомобіль зупинився поряд з ним та з нього вийшли двоє працівників поліції, які підійшли до Івченко, стягнули його з мотоцикла, після чого він впав на землю. Коли Івченко лежав на землі, вони надягнули на нього кайданки, нанесли декілька ударів гумовим кийком у різні частини тіла та почали вимагати кошти у розмірі 1000 грн. Коли Івченко повідомив, що такої суми у нього немає, його посадили у службовий автомобіль, привезли до дому, де мешкали його батьки, де почали вимагати кошти за ДТП, яке нібито вчинив Івченко. Після того, як батьки надали зазначену суму, працівники поліції звільнили Івченко та поїхали.

Дайте аргументований висновок по справі, чи правомірні дії працівників поліції?

8. Екіпаж Управління патрульної поліції, зупинивши автомобіль за порушення водієм [правил дорожнього руху](#), запропонував пройти водієві освідування на предмет вживання алкоголю, на що останній відмовився, у зв'язку з чим відносно нього інспектором було складено протокол про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого [ст.130 КУпАП](#). В подальшому, інспектор патрульної поліції з дозволу водія автомобіля, в присутності пасажира який перебував на передньому пасажирському сидінні у автомобілі почав проводити детальний огляд автомобіля. Під час проведення огляду автомобіля, пасажир не погоджуючись із такими діями поліцейських, з метою з'ясування законних підстав у проведенні огляду, вийшов з автомобіля і почав спілкуватись з ними на вулиці, під час чого висловився щодо незаконності їх дій та попросив інспектора патрульної поліції пред'явити службове посвідчення, у результаті чого між ними виникла словесна суперечка. Не пред'явивши для ознайомлення службове посвідчення, і, не оголосивши попередження про застосування фізичної сили та спеціальних засобів, не надавши часу та можливості для виконання законної вимоги поліцейського, усвідомлюючи, що пасажир жодного опору не чинить та не становить суспільної небезпеки, інспектор застосував до останнього заходи фізичного впливу та спеціальний засіб, а саме різко схопив пасажира за шию і повалив його обличчям вниз до землі та притиснув коліном ноги до асфальту, після чого, надів на руки спеціальний засіб - кайданки. Внаслідок вказаних дій, працівником правоохоронного органу було спричинено легкі тілесні ушкодження.

Дайте аргументований висновок по справі, чи правомірні дії працівників поліції ?

9. Громадянин, який відмовився платити на касі супермаркету за зіпсований їм товар і мав намір вийти з супермаркету на вулицю, був затриманий поліцейським. Після цього покупець наніс поліцейському ножове поранення в область шиї та намагався вибігти з торговельної зали, після чого поліцейський здійснив постріл з табельної зброї, внаслідок чого було заподіяно смертельне поранення правопорушнику.

Дайте аргументований висновок по справі, чи підлягають працівники поліції кримінальній відповідальності?

10. Під час патрулювання співробітники поліції звернули увагу на автомобіль, водій якого грубо порушував ПДР і створював аварійні ситуації. Автомобіль рухався по місту зі швидкістю до 190 км/год, створюючи смертельну небезпеку для оточуючих. Водій На вимогу зупинитися порушник не відреагував. Почалося переслідування, яке тривало більше 30 хвилин. Співробітниками поліції було прийнято рішення щодо застосування табельної зброї, про що водій був неодноразово попереджений по гучномовцю і пострілами в повітря. У результаті обстрілу поліцейські пробили колеса автомобіля та смертельно поранили одного з хлопців у салоні авто.

Дайте аргументований висновок по справі, чи правомірні дії працівників поліції ?

Нормативно-правові акти України, що регулюють повноваження у сфері застосування сили:

1. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

2. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів: Закон України Редакція від 05.08.2018, підстава - 2509-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3781-12?find=1&text=%E7%E0%F1%F2%EE%F1#w12>

3. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України в ред. від 02.08.2018, підстава - 2505-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12?find=1&text=%E7%E0%F1%F2%EE%F1#w19>

4. Про попереднє ув'язнення: Закон України в ред. від 04.11.2018, підстава - 2581-VIII / Верховна Рада України: URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3352-12?find=1&text=%E7%E0%F1%F2%EE%F1#w116>

5. Про Службу безпеки України: Закон України в ред. від 02.08.2018, підстава - 2505-VIII / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12?find=1&text=%E7%E0%F1%F2%EE%F1#w12>

6. Про порядок продажу, придбання, реєстрації, обліку і застосування спеціальних засобів самооборони, заряджених речовинами сльозоточивої та дратівної дії: Постанова від 7 вересня 1993 р. N 706 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/706-93-p?find=1&text=%E7%E0%F1%F2%EE%F1#w110>

7. Перелік та Правила застосування спеціальних засобів військовослужбовцями Національної гвардії під час виконання службових

завдань: Постанова від 20 грудня 2017 р. № 1024/ Кабінет Міністрів України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1024-2017-п>

8. Інструкція з організації несення служби черговими змінами охорони і конвоювання підрозділів Військової служби правопорядку у Збройних Силах України та конвоювання засуджених, узятих під варту, заарештованих та затриманих військовослужбовців: Наказ від 22.01.2018 № 20 /Міністерство оборони України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0241-18>

9. ПОЛОЖЕННЯ про дозвільну систему: Постанова від 12 жовтня 1992 р. N 576 / Кабінет Міністрів України.

10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-92-п?find=1&text=%E7%E1%F0%EE#w116>

11. ПОЛОЖЕННЯ про порядок застосування вогнепальної зброї: ПОСТАНОВА в ред.від 26.07.2016, підстава - [437-2016-п](#). N 575/ КАБІНЕТ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

12. ПОЛОЖЕННЯ про відзнаку Президента України "Іменна вогнепальна зброя": Указ Президента України від 29 квітня 1995 року N 341/95 в ред. від 27.01.1999, підстава - [70/99](#). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341/95>

13. Про забезпечення безпеки народних депутатів України та окремих посадових осіб апарату Верховної Ради України: ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ від 10.11.1994 № 203/94-ПВ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203/94-пв?find=1&text=%E7%E1%F0%EE#w11>

14. Про затвердження Порядку застосування зброї і бойової техніки з'єднаннями, військовими частинами і підрозділами Збройних Сил під час виконання ними завдань у районі проведення антитерористичної операції у мирний час: Постанова від 14 лютого 2018 р. № 68 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/68-2018-п>

15. Про забезпечення безпеки народних депутатів України та окремих посадових осіб апарату Верховної Ради України: ПОСТАНОВА ПРЕЗИДІЇ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ від 10.11.1994 № 203/94-ПВ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/203/94-пв?find=1&text=%E7%E1%F0%EE#w11>

16. Про затвердження Порядку застосування зброї і бойової техніки з'єднаннями, військовими частинами і підрозділами Збройних Сил під час виконання ними завдань у районі проведення антитерористичної операції у мирний час: Постанова від 14 лютого 2018 р. № 68 / Кабінет Міністрів України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/68-2018-п>

17. *Практика Європейського суду з прав людини у справі щодо зупинення поліцейськими автотранспортного засобу за допомогою використання вогнепальної зброї Макараціс (Makaratzis) проти Греції, 2004р.* https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_408

Література:

Банікевич І. В. Правове регулювання застосування сили працівниками правоохоронних органів: Наук.-практ. посібник. – Х.: Вид-во НУВС, 2001. – 84 с. URL: <http://lawdiss.org.ua/books/132.doc.html>

Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях : навчальний посібник / за заг О. М. Бандурки. Харків: ХНУВС, 2017. 242 с.

Д.Кобзін, А.Черноусов, К. Коренева, М. Колоколова Моніторинг незаконного насильства в поліції України (2004–2017 рр.), Харків, Харківський інститут соціальних досліджень (ХІСД). –2017. <http://khrpg.org/files/docs/1515758313.pdf>

Кучерина С.Є. Організаційно-правові засади застосування і використання співробітниками Служби безпеки України вогнепальної зброї, спеціальних засобів та заходів фізичного впливу: монографія / С.Є.Кучерина, С.О.Гриненко, Д.О.Олейніков. – Харків: Право, 2016. – 136 с.

Осадчий В.І. Проблеми кримінально-правового захисту правоохоронної діяльності: Монографія. – К.: НВТ «Правник» - НАВСУ, 1999. – 239 с.

Гриненко С.О. Правове регулювання застосування та використання вогнепальної зброї, спеціальних засобів і заходів фізичного впливу співробітниками Служби безпеки України / Гриненко С. //Протидія терористичній діяльності: міжнародний досвід і його актуальність для України : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 30 верес. 2016 р. – Київ, 2016. – С. 74–76.

Демчук О. Правовий режим поводження зі зброєю працівників прокуратури /О.Демчук //Вісник прокуратури. - 2015. - № 6. - С. 33-42. - Бібліогр.: с. 41-42

Каплунов А.И., Милюков С.Ф. Применение и использование боевого ручного стрелкового, служебного и гражданского огнестрельного оружия. – СПб.: Издательство «Юридический центр Пресс», 2003. – 363 с.

Котляр О.В. Особливості використання зброї та спеціальних засобів органами внутрішніх справ у сфері службово-бойової діяльності / О.В.Котляр //Кримський юридичний вісник. – Сімферополь, 2011. – Вип. 1 (11), ч. 1. – С. 127–134.

Павленко Н. Г. Проблемні питання застосування поліцією вогнепальної зброї / Н.Г.Павленко //Діяльність підрозділів карного розшуку щодо протидії злочинному обігу вогнепальної зброї в Україні у сучасних умовах : матеріали постійно діючого методолог. семінару (м. Миколаїв, 3–4 черв. 2016 р.). – Суми, 2016. – С. 126–129.

Сторожук І. Застосування міліцією спеціальних засобів / І.Сторожук //Актуальні проблеми управління та службово-оперативної діяльності органів внутрішніх справ у сучасний період розвитку державності України: Матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Київ, 26 жовт. 2007 р. – Київ, 2008. – С. 109–111

Тема № 5. Кваліфікація малозначного діяння як обставина, що виключає суспільну небезпечність вчиненого діяння
Практичне заняття (2 год.)

Завдання

11. Працівниками поліції під час обшуку господарства, що належало громадянину Павленку, в спальній кімнаті будинку на шафі в паперовій коробці було виявлено 34 металеві предмети, зовні схожі на набої до вогнепальної зброї. Зазначені предмети згідно висновку судово-балістичної експертизи виявилися бойовими припасами, виготовленими промисловим способом та придатними для стрільби, які Павленко придбав та зберігав без передбаченого законом дозволу. Допитаний в судовому засіданні він винним себе у вчиненні злочину, передбаченого ч.1 ст.263 КК України визнав, та зізнався, що ці набої він знайшов у приміщенні сараю господарства яке прибирав. Зброї для використання зазначених набоїв він ніколи не мав і не має. Запевняв, що збирався здати набої до органів поліції, але за браком часу та значною відстанню від райцентру не зміг цього зробити. Суд прийшов до висновку, що Павленко (не судимий, до кримінальної чи адміністративної відповідальності раніше не притягався, позитивно характеризується по місцю помешкання та роботи, працює) вчинив діяння, яке не відповідає суспільній небезпечності, притаманній злочину, передбаченому ч.1 ст. 263 КК, та є малозначним, оскільки не було суб'єктивно спрямоване на реальну можливість заподіяння шкоди об'єкту громадської безпеки цього злочину, лише формально містить в собі ознаки діяння передбаченого ч. 1 [ст. 263 КК України](#), адже не є злочином.

Чи можна визнати діяння, вчинене громадянином Павленко, малозначним?

12. Лавренюк звинувачувався у вчиненні злочину, передбаченого ст. 356 КК України (Самоправство), у зв'язку з тим, що після роботи він самовільно взяв закріплений за ним вантажний автомобіль та поїхав на ньому до лікарні в райцентр, де лікувалась його дружина. Лавренюк пояснив це тим, що йому треба було терміново привезти ліки та продукти, а час руху автобусів міжміського маршруту вже закінчився і коштів на таксі у нього не було. Через кілька годин автомобіль було повернуто в гараж автогосподарства. Дії Лавренюка за своїм характером були визнані малозначними, бо вони не заподіяли автогосподарству істотної шкоди, в зв'язку з чим кримінальне правопорушення було закрито за відсутністю в діянні складу кримінального правопорушення.

Чи правильне рішення прийняв суд?

13. Степанову визнано винною і засуджено за те, що вона, працюючи головним бухгалтером акціонерного товариства закритого типу «Київська торговельна компанія» (далі - АТЗТ) та будучи службовою собою,

використала своє службове становище всупереч інтересам служби – з особистої зацікавленості за відсутності генерального директора АТЗТ протягом 29 червня - 22 липня 2017 р. підробила його підписи у 38 платіжних дорученнях і направила останні до Залізничного відділення „Укрсоцбанку” в м. Києві, який здійснив за ними перерахування відповідних коштів. Як вбачається зі справи, внаслідок підроблення Степановою підпису керівника у платіжних документах матеріальної або іншої шкоди інтересам АТЗТ чи інших підприємств, установ або окремим громадянам спричинено не було і не могло бути спричинено, оскільки за платіжними дорученнями було здійснено платежі, які були обов'язковими для підприємства і впливали з договірних правовідносин та законів. Жодних обставин, обтяжуючих відповідальність Степанової у справі не встановлено, а посилання суду на наявність особистої її зацікавленості не конкретизовано. Характеризується Степанова виключно позитивно, має на утриманні батька похилого віку – інваліда III групи, учасника Великої Вітчизняної війни. Трудовий колектив просив про передачу Степанової на поруки.

Чи правильне рішення суду?

14. Гурінчук, перебуваючи в стані алкогольного сп'яніння, через незачинені входні двері, проник до житлового будинку та піднявшись на 2-й поверх, з метою особистого збагачення, викрав з холодильнику одну пляшку вина марки «Takado» вартістю 220 грн, одну банку шоколадної пасти «Nuttela» ємністю 825 грам вартістю 198 грн та 1,018 кг сиру марки «Edamer» вартістю 228 грн. Будучи поміченим на місці злочину потерпілим, усвідомлюючи протиправність своїх дій, побоюючись бути викритим, вибіг з викраденим з будинку та почав тікати, а коли впевнився, що зник з поля зору потерпілого, викинув викрадене на дорогу. Внаслідок таких дій Гурінчука, потерпілому було завдано матеріальну шкоду на суму 646 грн. У судовому засіданні Гурінчук свою вину у викраденні майна потерпілого визнав частково. У вчиненому розкаюється. Шкоду потерпілому відшкодував повністю. Ураховуючи вищенаведене, суд прийшов до висновку, що Гурінчук відкрито заволодів майном потерпілого шляхом проникнення до його житла, тому його дії слід кваліфікувати за ч.3 [ст. 186 КК України \(грабіж, що поєднаний з проникненням у житло\)](#). Кримінальне провадження було закрито з підстав, передбачених ч.2 [ст.11 КК України](#) через незначну вартість викраденого.

Чи правильне рішення суду?

15. Перетяцько обвинувачувався в тому, що умисно, без відповідного на те дозволу порушив вимоги законодавства, а саме положення ст.ст. [2, 7 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсори»](#), Таблиці I списку № 3 Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, затвердженого [постановою Кабінету Міністрів України № 770 від 06 травня 2000 року](#), Порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, та контролю за їх

обігом, затвердженого [постановою Кабінету Міністрів України № 589 від 03 червня 2009 року](#), відповідно до яких посів або вирощування конопель фізичним особам без спеціального свідоцтва на право культивування коноплі заборонено. Порушення Перетятко полягали в тому, що на балконі квартири у полімерних ємкостях, які були наповнені ґрунтом, незаконно посіяв рослини коноплі та почав здійснювати їх обробку. В результаті таких дій Перетятко виростив двадцять одну рослину, що були виявлені та вилучені в результаті санкціонованого обшуку Встановлено, що ці рослини належать до рослин роду коноплі «Cannabis» і відносяться до рослин, що містять наркотичні засоби та психотропні речовини і обіг яких допускається для промислових цілей, та містять наркотично активний компонент - тетрагідроканабінол та суміш канабіноїдів (канабінол, канабідіол).

Перетятко винним себе не визнав, просив закрити кримінальне провадження у зв'язку з тим, що ці рослини він вирощував не для куріння чи збуту, а виключно для фотографування. Просив суд його не карати та не призначати штраф, оскільки не зможе його сплатити. За висновком експерта з усіх наявних у нього рослин, нарковмістні речовини містила лише одна.

Чи можна визнати діяння Перетятка малозначним?

16. Сидоренка визнано винуватим та засуджено за те, що він, перебуваючи в приміщенні торгівельного залу магазину «Пасаж» відкрито на очах у інших покупців викрав дві пляшки горілки, вартістю 190 гривень, після чого утримуючи викрадене, вийшов з торгівельного залу та зник з місця вчинення злочину. Коли охоронці його наздогнали, то при Сидоренку горілку не виявили.

Суд визнав дії Сидоренка малозначним діянням. Чи правильне рішення суду?

При вирішенні задач слід враховувати:

Верховний Суд України розглядаючи справу № 5-221кс 15 у своїй постанові від 24 грудня 2015 року зазначив, що специфіка встановлення малозначності діяння в контексті положень частини другої [статті 11 КК](#) полягає в обов'язковій сукупності трьох умов: 1) формальна наявність у вчиненому діянні ознак складу злочину, передбаченого [КК](#), тобто всіх тих передбачених у законі об'єктивних і суб'єктивних ознак, що у відповідній статті (частині статті) Особливої частини [КК](#) характеризують певний склад злочину. Діяння, яке не містить хоча б однієї ознаки складу злочину, не може визнаватись малозначним. Якщо істотність матеріальної (майнової чи фізичної) шкоди визначена безпосередньо в кримінальному законі шляхом закріплення конкретного розміру шкоди, яка має бути завдана при вчиненні відповідного злочину, то недосягнення цього рівня шкоди свідчить про відсутність у діях особи кримінальної протиправності, що унеможливорює звернення до частини другої [статті 11 КК](#); 2) малозначне діяння не становить суспільної небезпеки, яка є типовою для певного злочину. Це виражається в

тому, що воно не заподіює взагалі шкоди фізичній чи юридичній особі, суспільству чи державі, або заподіює їм явно незначну (мізерну) шкоду; 3) малозначне діяння не повинно бути суб'єктивно спрямоване на заподіяння істотної шкоди. Якщо існує невідповідність між фактично вчиненим малозначним діянням і умислом, спрямованим на заподіяння істотної шкоди, має наставати кримінальна відповідальність за замах на той злочин, який особа бажала вчинити.

Поняття істотної шкоди у контексті частини другої [статті 11 КК](#) носить оціночний характер, його зміст визначається оцінкою правозастосовними органами всіх конкретних обставин справи. Про оціночний характер шкоди можна говорити лише в тому випадку, коли законодавець у відповідних статтях (частинах статей) Особливої частини [КК](#) використовує загальні оціночні поняття: тяжкі наслідки, інші тяжкі наслідки (відносно визначені правові норми).

Якщо істотність шкоди знаходить своє чітке відображення у визначенні об'єктивних ознак того чи іншого складу злочину, тобто характер шкоди є фіксованим і не може оцінюватись на розсуд правозастосувача (абсолютно визначені правові норми), застосування кримінально-правової норми про малозначність виключається.

Відтак, визнаючи діяння малозначним, суду потрібно враховувати не тільки фактично заподіяну шкоду, але й те, на що було направлено діяння і до яких втрат могло це призвести.

На встановлення малозначності діяння жодні інші фактори, крім вказаних вище обов'язкових умов, не впливають. Так, вчинення злочину внаслідок збігу тяжких особистих, сімейних чи інших обставин, добровільне відшкодування завданого збитку або усунення заподіяної шкоди, примирення винного з потерпілим, втрата особою суспільної небезпечності на час розслідування злочину не перетворюють злочин у малозначне діяння.

Відтак, зважаючи на те, що обов'язковою ознакою предмету злочину - грабежу, є суспільно небезпечні наслідки у виді шкоди майнового характеру, з огляду на конкретизовані у пунктах 2 - 4 примітки до [статті 185 КК](#) наслідків які встановив законодавець в розмірі мінімального і максимального неоподаткованого мінімуму доходів громадян та зважаючи на те, що викрадення чужого майна, вартість якого на момент вчинення злочину перевищувало 0,2 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, то дії такої особи не підпадають під законодавчо визначене поняття «малозначність».

Література:

Берзін П.С. Визначення змісту наслідків у юридичній конструкції малозначного діяння / П.Берзін // *Вісник прокуратури*. - 2009. - № 4. - С. 52-62

Дудоров О.О. Малозначність діяння: проблеми застосування та вдосконалення кримінального закону / О.Дудоров, Є.Письменський // *Юридичний вісник України*. - 2016. - № 7 (19-25 лютого). - С. 6-7; № 8 (26 лютого-3 березня). - С. 6.

Кузнецов В. Проблеми визначення малозначності діяння у правозастосуванні / В.Кузнецов, Л.Кузнецова // *Вісник Національної академії прокуратури України*. - 2016. - № 2. - С. 65-70. - Бібліогр.: с. 69-70

Маломуж С. Малозначність діяння в кримінальному судочинстві / С.Маломуж // *Юридичний вісник*. - 2015. - № 2. - С. 290-295. - Бібліогр.: с. 294-295.

Панов М.І. Малозначність діяння /М.І.Панов // *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. / Нац. акад. прав. наук України, Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого; редкол. В.Я.Тацій [та ін.]. - Харків: Право, 2017. - Т. 17: Кримінальне право. - С. 495-497.*

Берзін П.С. Основні варіанти співвідношення істотної шкоди, передбаченої у змісті малозначного діяння, з наслідками як елементом складу злочину / П.Берзін // *Вісник прокуратури*. - 2010. - № 1. - С. 52-57

Гладун О.З. Малозначність кримінальних і адміністративних корупційних правопорушень / Гладун О.З. // *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика): наук.-практ. журн. / Рада нац. безпеки і оборони України, Міжвідом. наук.-дослід. центр з проблем боротьби з організ. злочинністю. - Київ, 2012. - № 2 (28). - С. 103-112. - Бібліогр.: с. 110-112.*

Миколенко О.М. Щодо розуміння малозначності діяння в Кримінальному кодексі України / О.М.Миколенко // *Кримінальний кодекс України 2001 р.: проблеми застосування і перспективи удосконалення: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. 7-8 квіт. 2006 р. / Львів. держ. ун-т внутр. справ. - Львів, 2006. - № 1. - С. 225-227.*

Мирошніченко Н.А. Уголовные правонарушения и малозначительность деяния /Н.А.Мирошніченко // *Актуальні проблеми держави і права: зб. наук. пр. /Нац. ун-т "Одеська юрид. акад."*. - Одеса, 2012. - Вип. 65. - С. 549-553

Ожогова В.Г. Спірні питання застосування ч. 2 ст. 11 КК України стосовно злочинів, пов'язаних з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів /В.Г.Ожогова// *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ України*. 2006. №2(31). Спец. вип. Актуальні проблеми протидії незаконному обігу наркотичних засобів і психотропних речовин. - С. 163-169

Строган А. Аспект співвідношення злочину, малозначного діяння та діяння, що не містить складу злочину / А.Строган// *Підприємництво, господарство і право*. - 2007. - № 10. - С. 142-145

Яра О. Критерії й ознаки малозначності діяння за злочини, що посягають на окремі об'єкти права інтелектуальної власності /О.Яра// *Підприємництво, господарство і право*. - 2014. - № 11. - С. 69-72. - Бібліогр.: с. 72

Тема № 5. Обставини, що виключають об'єктивну та суб'єктивну сторони складу злочину.

Колоквіум (2 год.)

План

1. Види обставин, що виключають склад злочину у вчиненому діянні.
2. Обставини, що виключають суспільно небезпечне діяння (виявлення наміру, непереборна сила, непереборний фізичний примус, проблема психічного примусу).
3. Умови виключення кримінальної відповідальності за бездіяльність.
4. Обставини, що виключають причинний зв'язок між суспільно небезпечним діянням та суспільно небезпечними наслідками.
5. Обставини, що виключають вину.

Література:

Вереша Р. В. Проблеми суб'єктивної сторони складу злочину: монографія / Р. В. Вереша; Акад. адвокатури України. - Київ : Алерта : Правова єдність, 2018. – 432 с.

Вереша Р.В. Вчення про суб'єктивну сторону злочину: монографія/Р.В.Вереша.-К.: Алерта, 2018. – 1106 с.

Музыка А.А., Багиров С.Р. Причинная связь: уголовно-правовой очерк. – Хмельницкий: изд-во Хмельницкого университета управления и права, 2009. – 112 с.

Якушин В.А. Ошибка и ее уголовно-правовое значение. – Казань: Изд-во Казанского университета, 1988.

Ярмыш Н.Н. Теоретические проблемы причинно следственной связи в уголовном праве (философско-правовой анализ): Монография. – Х.: Право, 2003. – 512 с.

Бойко А.И. Преступное бездействие. – СПб.: изд-во «Юридический центр Пресс», 2003. – 320 с.

Бурдін В.М. Кримінально-правове значення фізичного примусу /В.М.Бурдін//*Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Сер. юридична. Вип. 2. - 2008. – С. 237-247

Вереша Р.В. Суб'єкт злочину: наук.-практ. посіб. /Р.В.Вереша; Акад. адвокатури України. - Київ : Правова єдність, 2014. - 43 с

Горностаї А. В. Фактична помилка в об'єкті та її значення для кваліфікації вчиненого як замаху на злочин / А.В.Горностаї // *Державна політика у сфері захисту прав потерпілих від кримінальних правопорушень в Україні: матеріали "круглого столу" в рамках VII Всеукр. фестивалю науки 25 квіт. 2013 р.:* 20 років НАПрН України. – Харків, 2013. – С. 188–190.

Дудоров О.О. Специфіка юридичної помилки при вчиненні злочинів зі змішаною протиправністю / О.О.Дудоров // *Право України*. – 2011. – № 9. – С. 82–91.

Жданова І.Є. Суб'єктивна сторона діяння особи, вчиненого під впливом фізичного або психічного примусу /І.Є.Жданова // *Юридическая наука и образование в условиях глобализации: состояние и перспективы развития*: материалы междунар.

науч.-практ. конф. (24-25 окт. 2013 г.) / Донец. нац. ун-т, НАН України, Ін-т екон.-прав. дослід. - Донецк: ДонНУ, 2013. – С. 259-262

Комаров О. Д. Фактична помилка у розвитку причинного зв'язку / О. Д. Комаров // *Проблеми законності*: зб. наук. пр. – Харків, 2015. – Вип. 128. – С. 74–80.

Левертова Р.А. Ответственность за психическое насилие по советскому уголовному праву. – Омск, 1978

Рунов В.Ю. Характеристика волі особи, яка заподіяла шкоду правоохоронюваним інтересам під впливом примусу / В.Ю.Рунов // *Держава і право. Юридичні і політичні науки*: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. – К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2013. - Вип. 59. – С. 388-394

Тема № 7. Кримінально-правова оцінка заподіяння шкоди правоохоронювальним інтересам при казусі та під впливом фактичної та юридичної помилки

Практичне заняття (2 год.)

Завдання

17. До гаражу, де знаходився у нетверезому стані Петрук, прийшли Кольченко та Іванідзе. Між Іванідзе та Петруком виникла сварка на ґрунті особистої неприязні, в ході якої Іванідзе кілька разів вдарив Петрука, після чого залишив гараж і більше не повертався. Кольченко у сварці та бійці участі не приймав, з Петруком не розмовляв. Після того, як Іванідзе вийшов, Кольченко залишався у гаражі і через деякий час підійшов до столу, за яким сидів Петрук, за цигарками. У той момент Петрук вдарив його ножем, заподіявши тяжке тілесне ушкодження. У ході досудового розслідування та судового розгляду встановлено, що жодних агресивних дій по відношенню до Петрука Кольченко не вчиняв, а Петрук вдарив останнього ножем тому, що побоювався побиття з боку Кольченка, оскільки останній прийшов разом з Іванідзе.

Вирішіть питання про кваліфікацію дій Петрука.

18. Пізно ввечері взимку Ларіна поверталась з роботи додому через безлюдний парк. Достовірно знаючи про те, що у цьому парку неодноразово вчинялися напади на дівчат у нічний час, Ларіна поклала у кишеню власної куртки ножиці. Приблизно посередині парку вона помітила чоловіка, який рухався назустріч. Порівнявшись із Ларіною незнайомиць схопив останню за руку. Ларіна дістала ніж на нанесла перехожому два поранення. Незнайомцем виявився Алфьоров, який не мав наміру заподіяти шкоду Ларіній, а лише послизнувся, намагаючись розминутися з нею на вузькій дорожці та вхопився за руку останньої щоб зберегти рівновагу та не впасти. Судово-медичною експертизою заподіяні Алфьорову тілесні ушкодження визнані такими, що належать до середньої тяжкості.

Надайте кримінально-правову оцінку діяння Ларіної.

19. Орлов, Зінчук та Ткаченко виїхали на полювання. Відповідно до домовленості між мисливцями, Орлов та Зінчук мали зайняти позиції, які виключали б можливість перехрещення вогню з рушниць, а Ткаченко мав загнати кабана на облаштовані позиції. Мисливці домовились, що у випадку, якщо Ткаченко не вдасться загнати кабана, останній має голосно повідомити інших мисливців про своє наближення. Через деякий час мисливці почули ворухіння у кущах біля узгодженої позиції та звуки, схожі на ті, які видає кабани. Мисливці зробили постріли у напрямку вказаного куща. В результаті смертельного поранення зазнав Кубальський, який дізнавшись, що його друзі знаходяться на полюванні, вирішив пожартувати над ними.

Вирішіть питання про відповідальність Орлова та Зінчука.

20. Грушин обвинувачений у вчиненні зґвалтування Петрової за таких обставин. 15 лютого 2019 року ввечері Грушин прийшов до Петрової додому. Після вечері Грушин почав залицятися до Петрової, намагаючись вступити з останньою у статевий зв'язок. Петрова, хоча й не висловлювала бажання, але й не чинила опору таким намаганням Грушина та вступила із останнім у статевий акт. Наступного дня Петрова звернулася до правоохоронних органів, повідомивши про те, що мало місце її зґвалтування Грушином, оскільки добровільна згода на статеві зносини була відсутня. Як було встановлено, напередодні візиту Грушина, Петровій зателефонував його друг – Закалюк, який, бажаючи «допомогти» другу, повідомив Петровій про те, що у випадку її відмови вступити у статеві зносини із Грушином, він застосує до останньої фізичне насильство у подальшому. Про вказаний дзвінок Закалюка Грушину відомо не було.

Вирішіть питання про відповідальність Грушина.

21. Під час проходження митного контролю у аеропорту Бориспіль у багажу Лук'янова було виявлено 20 DVD-дисків з матеріалами, які пропагують расову дискримінацію. Слідчим було відкрито кримінальне провадження за ч. 1 ст. 300 КК за фактом ввезення в Україну творів, що пропагують культ насильства і жорстокості, расову, національну чи релігійну нетерпимість та дискримінацію. Лук'янов стверджував, що диски він одержав від однієї із організацій за кордоном і ввезив в Україну з метою власного перегляду, оскільки поділяє ідеї, що містяться у творах на записках.

Надайте кримінально-правову оцінку дій Лук'янова.

Література:

Аніщук В.В. Проблеми кримінально-правової кваліфікації уявної оборони / В.В.Аніщук // *Держава і право. Юридичні і політичні науки*: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України. - К.: Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України, 2013. - Вип. 61. – С. 263-272

Аніщук В.В. Необхідна та уявна оборона: спільні та відмінні риси / Аніщук Вікторія Василівна // *Актуальні проблеми юридичної науки*: зб. тез міжнар. наук. конф. "Дев'яті осінні юрид. читання" (м. Хмельницький, 12-13 листоп. 2010 р.): у 4-х

ч. / Хмельниц. ун-т упр. та права. - Хмельницький: Вид-во Хмельниц. ун-ту упр. та права, 2010. - Ч. 4. – С. 6-7. - Бібліогр.: с. 7.

Вереша Р. В. Проблеми суб'єктивної сторони складу злочину: монографія / Р. В. Вереша; Акад. адвокатури України. - Київ : Алерта : Правова єдність, 2018. - 432 с.

Головін Д.В. Застосування зброї при уявній обороні / Д. В. Головін // Правові засади діяльності правоохоронних органів: зб. наук. доп. та повідомл. учасників всеукр. наук.-практ. конф. (20 груд. 2014 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, Ін-т підгот. слідчих кадрів для СБУ. - Харків: Діса плюс, 2014. - С. 283-286.

Мелих Б. Особливості помилок щодо обставин, які виключають злочинність діяння / Б. Мелих // *Проблеми державотворення і захисту прав людини в Україні: матеріали ХІХ звіт. наук.-практ. конф. (7–8 лют. 2013 р.)*. – Львів, 2013. – С. 268–271

Якушин В.А. Ошибка и ее уголовно-правовое значение. – Казань: Изд-во Казанского университета, 1988.